

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Canonicae

Schnorrenberg, Anno

Coloniae, 1740

§. 1. De Renuntiatione in comm[u]ni.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62040](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62040)

“vixeris, & benè docueris, omnium
 “Judex es: si autem benè docueris, &
 “malè vixeris, tui solius condemnator
 “eris. Nam benè vivendo & benè do-

“cendo populum instruis, quomodo
 “debeat vivere: benè autem docendo
 “& malè vivendo DEUM instruis, quo-
 “modo te debeat condemnare.”

TITULUS NONUS.
 DE
 RENUNTIATIONE.

Quia ea, ut ad hunc Titulum in
 rubri: ait Abbas, quæ per po-
 stulationem, electionem, &
 translationem acquiruntur, sæpè per re-
 nuntiationem perduntur, ideo ponitur

hæc materia, quam in duos Paragra-
 phos divisam more Institutionum pauci-
 attingemus. §. 1mo de Renuntiatione in
 communi. §. 2. de Renuntiatione in
 specie tractaturi.

§. Primus.

DE

Renuntiatione in communi.

Quæres primo. Quid est renuntiatio?
 R. Renuntiatio genericè sumpta
 est juris proprii abdicatio vel spontanea
 cessio. Specificè sumpta est: Dignitatis,
 beneficii vel officii obtenti vel juris, quod
 in eo quis habet, spontanea, libera &
 legitima à Superiore admissa dimissio.

Dicitur 1mo, *Dignitatis, beneficii, vel
 officii obtenti, vel juris, quod quis in eo
 habet*: quia ad propriam renuntiationem
 requiritur, ut renuntians jus in re ha-
 beat, jus enim ad rem cedi potest, non
 propriè renuntiari, ideo cessio Literarum
 Apostolicarum vel precum Imperialium ad beneficium, item cessio juris
 ad rem competentis per electionem, præ-
 sentationem, nominationem, &c. vel ces-
 sio beneficii litigiosi impropria renuntia-
 tio est, nec actionem requirit Superioris.

2do. *Spontanea, libera.* Quia vi, me-
 tu vel dolo injustè extorta, si non ipso
 facto irrita, ut aliqui volunt, saltem ad
 instantiam injuriam passi est irritanda.
cap. super hoc, §. de renuntiat.

3^{io}. *Legitima*, ut excludatur renun-
 tiatio à jure reprobata, ut beneficii alie-
 ni, quod renuntians nunquam habuit,
 vel jam non habet, *cap. dilecto, 25. de præ-
 bend.* Vel facta sine legitima causa. *cap.
 super hoc.* Vel cui pactio aut labes
 simoniæ intervenit. *cap. fin. de pactis.*

4to. *A Superiore admissa.* Quia de
 substantia renuntiationis est, ut à Supe-
 riore admittatur. *cap. admonet, 4. de re-
 nuntiat.*

5to. *Dimissio.* Quo nomine quicum-
 que actus, per quem quis proprium jus
 à se abdicat, intelligitur.

K 2

Quæ-

Quæres secundo. Quotuplex renuntiatio? *Re. 1mo.* Renuntiatio dividitur *1mo* in expressam, & tacitam ipso jure, & tacitam ex præsumptione. *Expressa* est, quæ verbo vel scripto exprimitur. *Tacita ipso jure* est exercitium actûs, qui ex lege privationem beneficii inducit. Exempla sunt: *1mo.* Qui acceptat secundum beneficium incompatible cum priori, secunda secundi possessione, censetur primo renuntiare. *cap. de multa. 28. de præbend.*

2do. Beneficiatus in minoribus constitutus contrahens matrimonium eo ipso beneficio renuntiat. *cap. si qui. 1. cap. quod ad te. 3. de Cleric. conjug.*

3tio. Beneficiatus faciens professionem in religione beneficiorum incapax cedit beneficio. *Cap. beneficium. 4. de Regul. in 6.*

4to. Si Beneficiatus fit miles secularis. *Gloss. in cap. fin. de Cleric. non resident. verb. redierit.* Potius tamen dicendum est, quod tales Beneficiati non priventur beneficio vi alicujus renuntiationis, sed vi legis ac juris dispositione.

Renuntiatio tacita ex præsumptione juris est, quæ non verbis, sed actu ad renuntiandum apto à jure inducitur. Exempla sunt: *1mo.* Clericus, qui bona, quæ Ecclesiæ suæ donavit, repetit, eam propterea dimittere velle præsumitur. *cap. ex transmissa. 3. de renuntiat.*

2do. Litigans super quadam Præpositura colliganti reverentiam, quæ Præposito exhiberi debet, exhibendo juri suo renuntiâsse videtur. *cap. ex ore. 3. de his, quæ sunt à major. part. Capituli.*

3tio. Tradens literas expectativas Apostolicas suo Ordinario, beneficio

renuntiâsse censetur. *cap. sanè. 7. de renunt. junct. gloss. verb. reddens.* Hæc tamen præsumptio per contrariam protestationem elidi potest, ut si beneficiatus dicat: se non intendere per talem actum beneficium dimittere.

2do. Renuntiatio expressa dividitur in puram sive simplicem, & in conditionatam. Pura & simplex est, quæ fit in manibus Superioris nullâ adjectâ pactione, vel conditione, vel modo. *cap. fin. de pactionibus. cap. tua nos. 34. de simonia.*

Renuntiatio conditionata est: quæ sub conditione, pacto vel modo celebratur. *cap. ordinationes. 113. caus. 1. q. 1. junct. gloss. in cap. cum pridem. 4. de pactionibus.*

3tio. Conditionata dividitur in eam, quæ fit causâ permutationis inter resignantes in favorem tertii, & quæ fit cum reservatione fructuum, pensionis, regressûs, &c.

Quæres tertio. Quæ beneficia renuntiarî possunt? *Re.* Renuntiarî omnia beneficia possunt. *cap. admonet. 4. cap. in presentia. 6. cap. nisi cum pridem. 10. de renuntiat.* Imò summus Pontifex summum Pontificatum dimittere, eique renuntiare potest, ut Cælestinus V. & decreto sancivit, & exemplo demonstravit, ut refert ejusdem Successor Bonifacius VIII. *in cap. 1. de renuntiat. in 6.* ubi Glossa plures Pontifices, qui Pontificatui resignârunt, enumerat. A regula hac generali unica fit *exceptio.* Renuntiarî non potest beneficium, ad cujus titulum quis ad sacros Ordines promotus est, & talis renuntiatio nulla est, nisi in illa exprimatür imprimis, quod ad tale beneficium resignans sit ordinatus, deinde quod

quòd eidem de congrua sustentatione aliunde provisum sit, ut decrevit *Trident. Sess. 21. de reform. cap. 2.* De beneficiis, quæ in favorem alterius renuntiarum non possunt, §. sequenti dicitur.

Quæres *quarto.* Quis resignare potest?

§. Quivis Beneficiatus rationis compos, Excipe sequentes: *1mo.* Clericus in Ordine sacro constitutus, si non habeat, unde sustentetur, beneficium renuntiare non potest, etsi ad illud ordinatus non sit, ex Constitutione S. Pii V. quæ incipit: *Quanta Ecclesie.*

2do. Beneficiatus minor 14. annis, si ex dispensatione beneficium obtineat, illud sine autoritate Tutoris renuntiare non potest, cum pupillus sine autoritate Tutoris nihil agere vel alienare possit. *cap. fin. de iudicis. in 6.* Major 14. annis licet minor 25. renuntiare potest. *Gloss. in cap. ex parte. 14. de restitut. spoliator. Verb. Quamvis.*

3tio. Beneficiatus in aliqua Religione Novitius tempore Novitiatûs renuntiare non potest, & renuntiatio facta ante duos ultimos menses anni probationis vel intra hos facta, si non sequatur professio, est nulla ex dispositione *Trident. Sess. 25. de regular. cap. 16.*

4to. Beneficiatus, qui ultra 20. dies postrenuntiationem non vivit, renuntiare non potuit, sed si resignans intra 20. dies post factam beneficii sui resignationem moriatur, renuntiatio huiusmodi ac collatio beneficii postmodum in vim renuntiationis facta nulla est, ipsumque beneficium per obitum vacare censetur, ex Regula Cancellariæ, quæ solet vocari *Regula de 20.* Vel *Regula de infir-*

mis resignantibus. Causæ hujus Regulæ sunt: *1mo.* Ne vel Ordinarii suâ collatione, vel expectantes gratiâ sibi factâ fraudentur. *2do.* Ne beneficia fiant hæreditaria, vel de illis, quasi per viam ultimæ voluntatis, disponatur. *3tio.* Ne ab homine ob instantem mortem turbato quævis personæ obtrudantur. *4to.* Ne detur occasio captandi mortem resignantis; & ideo multi Regulam hanc, cum secundum jus commune ad communem utilitatem pro servandis Ordinariorum juribus instituta sit, favorabilem esse volunt, cum econtrâ alii esse odiosam contendant, eò quòd in odium resignantium & resignatariorum sit introducta. Porro Regula hæc quæcunque beneficia afficit, sive in Curia coram summo Pontifice, sive extra Curiam coram Ordinariis resignentur, & numerandi sunt dies à momento, quo præstitus à Superiore consensus, usque ad momentum, quo resignans expiravit; quamvis enim in annis legalibus computandis, si materia favorabilis, annus incepsus habeatur pro completo, attamen si à lege fiat computatio, dies sumitur de momento in momentum. Qui resignationem infirmare vult, resignantem intra 20. dies obiisse probare debet, quod si probatum, beneficium per obitum vacat, quasi nunquam fuisset resignatum, & consequenter non est Papæ reservatum, ut tenet probabilior Canonistarum sententia.

Quæres *quinto.* Quibus beneficia renuntiarum possunt? *§.* Non possunt renuntiarum nisi dignis. *cap. cum in cunctis. 7. de election.* & iis, qui qualitates à jure, statu

tuto vel consuetudine requisitas habent, nec juvat, si postmodum superveniat idoneitas, tunc enim novus consensus resignantis, & nova Superioris provisio requiritur. Difficultas est, an in resignatione vel permutatione beneficii curam animarum habentis resignans in favorem digniori resignare teneatur; plures obligationem gravem præferendi digniorem sustinent, dicentes: peccatum esse mortale, si beneficium curatum minus digno notabiliter resignetur, dum adest vel haberi potest dignior notabiliter. Barbof. tamen *de offic. Paroch. cap. 2. n. 101.* dicit satis esse, si resignans in dignum transferat beneficium; hanc dat rationem: quia dimittit, quod suum est: quod si retineret, non obligaretur plus facere, quam mediocriter idoneus, ergo substituendo talem satisfacit. Aliud est in Superiore, qui ex officio est beneficiorum distributor, ideoque ex justitia tam distributiva quam commutativa est obligatus præferre digniorem.

Quæres sexto. Quæ forma resignationis? *1. mo.* Facienda est resignatio sive ab ipso Clerico beneficiato, vel in scriptis ab ejus procuratore. *2do.* Coram legitimo Superiore. *3tio.* Ex causa legitima. *4to.* Superior juxta Constitutionem Greg. XIII. quæ incipit: *Humano vix judicio.* Intra mensẽm resignationem vel admittere vel rejicere debet, alioquin beneficii provisio ad Sedem Apostolicam spectat. *5to.* Ex eadem Constitutione renuntiationes factæ in Ecclesiis, in quibus beneficium resignatum, & in Ecclesiâ Cathedrali intra certum tempus sunt publicandæ.

Quæres septimo. Coram quo Superiore facienda resignatio? *1. mo.* Necessariò in manibus Superioris fieri debet. *cap. admonet. 4. de renuntiat.* Beneficiatus enim sese Ecclesiæ obligavit, à qua obligatione non nisi à Superiore absolvi potest, & quamvis Episcopus criminofus vel simoniacus sit, absque licentia tamen Superioris Episcopatum dimittere nequit. *cap. nisi cum pridem. 10. de renuntiat.* Multò minus si Beneficiatus ob crimen solum beneficio privandus sit, vel si ipso jure privatus, expectanda sententia criminis declaratoria, per quam titulus coloratus tollitur ac possessio. Si quis aliud beneficium incompatible obtinuit, nihilominus prius cum auctoritate Superioris dimittere debet, alioquin ad primum revocari potest. *Extrav. execrabilis. de præbend.* Et si transeat ad aliam Diocesiẽ, expressus requiritur consensus; si maneat in eadem, tacitus sufficit; si in Religione professurus sit, satis est, quòd professio Superiori insinuetur; nam illi jus dimittendi beneficium facit potestatem. *cap. licet. 18. de regular.* Dummodò non sit Episcopus, potest quis inire matrimonium, vel suscipere militiam, & sic non petita Superioris licentiâ tacite beneficio renuntiare. Generaliter quodlibet beneficium simplex personalem residentiam non requirens requisito, licet invito Superiore dimitti potest; principaliter enim est ob beneficiati utilitatem.

2do. Per Superiorem intelligitur ille, qui Ordinariam beneficiatum à beneficio removendi habet potestatem; ideo cum ad eundem jure communi in - & desti-

destitutio pertineat, instituens jure ordinario resignationem acceptare potest; secus est, si ad aliquem ex solo privilegio vel consuetudine pertineat institutio.

3to. Renuntiatio coram Laico quantumvis beneficii Patrono fieri nequit. *Cap. quod in dubiis. 8. de renuntiat.*

4to. Solus Papa resignationes Episcopatum & his majorum dignitatum recipit. Item Abbatiarum exemptarum, & primæ post Episcopatum dignitatis per regulam 3^{iam} Cancellariæ est Pontifici reservata resignatio.

5to. Episcopus resignationes puras omnium beneficiorum in sua Diocesi etiam Papæ reservatorum, patronatorum, vel electivorum admittit. Sic Episcopus in omni mense renuntiationes admittit, & non obstantibus concordatis beneficia resignata, quæ aliàs suæ collationis sunt, conferre potest.

6to. Vicarius Generalis Episcopi sine speciali mandato hanc potestatem exprimente resignationes recipere nequit.

7mo. Capitulum sede vacante resignationes puras beneficiorum, sive ad collationem Episcopi, sive alterius Patroni spectantium recipiendi habet facultatem; Capitulum enim Episcopo in omnibus, quæ jurisdictionis ordinariæ saltem necessariæ sunt, nisi expressè excipiantur, succedere noscitur, in jure autem renuntiationis receptio ordinariæ ac necessariæ jurisdictionis est, eò quòd ex causa recipi debeat renuntiatio.

Quæres octavo. Quæ legitima renuntiationis causa? *Re. 1mo*. Generaliter censentur duæ justæ causæ, nempe utilitas Ecclesiæ, & salus propria Benefi-

ciati. *Cap. quidam. 12. de renuntiat.*

2do. Causæ, ob quas Episcopatus renuntari possit, sunt sex expressæ in *cap. nisi cum pridem. 10. de renuntiat.* quæ his versibus comprehenduntur:

Debilis, ignarus, malè conscius, irregularis,

Quem mala plebs odit, dans scandala cedere possit.

3to. Resignationes coram summo Pontifice fiunt sine causa in favorem resignantium vel resignatariorum; coram Ordinario sub pœna nullitatis in Constitutione S. Pii V. quæ incipit: *Quanta Ecclesia*. Requiritur certæ causæ præter supra in *cap. nisi cum pridem expressas*. Si Beneficiatus plura beneficia habeat, quorum unum ad sustentationem sufficiat, si Religionem ingrediatur, matrimonium contrahat, militiam sequatur, &c. Ubi Bulla S. Pii V. recepta, ad valorem renuntiationis requiritur, ut una ex his causis subsistat.

Quæres nono. Quomodo potest fieri resignatio per Procuratorem? *Re. 1mo*. Procurator ad resignandum vel Clericus vel Laicus esse potest. *Clement. unic. de renunt. junctâ Gloss. verb. Procuratorem*. Quin & Religiosus de licentia sui Superioris, quam non nisi ad utilitatem monasterii dare debet, *can. Monachi. 35. caus. 16. q. 1. cap. ex parte. 2. de postuland.* Plures etiam Procuratores vel in solidum, vel ut simul renuntient, constitui possunt, imò idem & resignantis & resignatarii potest esse Procurator.

2do. Ad legitimam Procuratoris constitutionem hæc requiruntur: *1mo*, Liberè & spontaneè constitutus esse debet,

cir.

cit. Clement. unic. 2do. Speciale in eo exigitur mandatum cum nomine & cognomine tam Procuratoris, quam resignantis, & specificatione beneficii resignandi. *3tio.* Mandatum in scriptis habere, & quidem si in Curia Romana renuntiatio est facienda, instrumentum publicum esse debet. *4to.* Productio instrumenti procuratorii ultra quadriennium haud differenda est. *5to.* Procurator formam mandati servare tenetur, & si fines illius excedat, ut si mandatum sub pensione resignare, & ille resignet purè, renuntiatio est nulla. *cap. cum dilecta. 22. de rescript.*

4to. Mortuo mandante, quamvis Procurator hoc ignoret, mandatum cessat, si res adhuc integra, quia cum beneficium jam per mortem vacet, per resignationem vacare nequit. *Clement. fin. de Procurator.* Res autem non amplius integra est, si supplica presentata, signata, & dotata, quia regulariter Procurator negotia ante mortem Principalis inchoata post mortem Domini perficere potest.

5to. Procurator vel expressè vel tacitè per alterius Procuratoris constitutionem revocari potest. *cap. non injustè. 14. de Procurator.* Valètque revocatio etiam post supplicam signatam facta, revocatio tamen vel Procuratori vel Superiori resignationem admittenti intimata esse debet, nisi hoc malitiosè sit impeditum. *Clem. unic. de renuntiat.*

Quæres decimo. Quis effectus renuntiationis? *Re. 1mo.* Si absque Superioris legitimi autoritate facta resignatio, Superior resignantem cogere potest, ut in

beneficio permaneat, vel legitimè dimittat, aut etiam desertionem ratam habere, sicque beneficium vacans alteri conferre valet, quod si resciat, & intra sex menses in beneficio permanere non jubeat, consentire censetur, & effectum sortitur resignatio.

2do. Antequam Superior consentiat, resignans titulum retinet, sed possessionem amittit, & ad hanc sine Superioris autoritate regredi nequit.

3tio. Qui renuntiandi licentiam petit, & obtinuit, ad renuntiandum compelli potest, ne Superiori illulisse videatur. *cap. quidam. 12. de renuntiat.*

4to. Resignatione simplici à Superiore admittà vacat beneficium renuntiatum, ita, ut renuntians jus omne ad illud amittat, nec ad illud regredi valeat. *cap. ex transmissa. 3. cap. in presentia. 6. de renuntiat.* Episcopus ob crimen renuntians Episcopatus, nec ad renuntiatum nec ad alium Episcopatum etiam per novam electionem vel provisionem resurgere vel promoveri potest; secus est, si ob aliam causam renuntiaverit. *cap. post translationem. 11. de renuntiat.*

Quæres undecimo. An renuntiatio conditionalis sit valida? *Re. 1mo.* Renuntiatio sub pacto, modo, vel conditione, quæ de jure non inest, facta, nisi clausula: *Autoritate Apostolicà, vel sub beneplacito summi Pontificis*, addita fuerit, simoniaca est, & nulla. *cap. cum pridem. 4. cap. fin. de pactis.*

2do. Si resignationi conditionali inferatur clausula: *Sub beneplacito summi Pontificis*, simoniaca non est, cum jus solum velut simoniacam prohibeat pactio-

paſſionem firmam in beneficiis. *cap. cum univerſorum. 8. de rerum permutat.* Ideoque reſignans ante conſenſum ſummi Pontificis de conditione, vel conditionibus reſignationi inferendis tractare non veratur, modò ante obtentum hunc conſenſum non procedatur ad conditionum executionem.

3tio. Reſignatio coram Ordinario facta ſub conditione, quæ de jure, vel ſtatuto, vel fundatione ineſt beneficio, ut ſub conditione reſidendi, ad quod vi beneficii beneficiatus obligatur, ſub onere ſolvendi penſionem, ſi beneficium hoc onere legaliter gravatum vel gravandum ſit, nec illicita nec ſimoniaca eſt. *cap. ſignificãſti. 4. de election.* Si tamen conditio non ineſt beneficio, quamvis aliundè debita ſit, pactio ſimoniaca eſt, ut ſi reſignes tuo debitori beneficium, ut liquidum ſolvat debitum.

4to. Simoniaca eſt renuntiatione facta ſub conditione, ut renuntianti ſolvantur expenſæ pro beneficio obtinendo in lite, ſolvendis ſtatutis, expediendis Bullis factæ, quamvis illæ expenſæ pro indemnitate reſignantis, vel pro commodo, quod ex expenſis renuntiantis habet reſignatarius, exigi dicantur, quia has expenſas reſignans à reſignatario exigere nequit, cum reſignans expenſas propter ſe fecerit, ut beneficium utile obtineret, & commodum, quod reſignatarius

conſequitur, in renuntiato fundatur beneficio. Aliud eſſet, ſi reſignans ex bonis patrimonialibus in meliorando beneficio, vel vindicando ex manibus Hæreticorum expenſas fecerit; illas enim, cum ex redditibus beneficii exigere poſſit, reſignatarius ex beneficii redditibus reſignanti ſolvere eſt obligatus.

5to. Reſignatio ſub conditione, ut reſignatarius expenſas pro Bullis ſolvat, eſt ſimoniaca; ſinguli enim ſuas ſolvere debent, & quamvis in reſignatione pura ſine penſione expenſas Bullarum reſignatarius ſolvere conſueverit, id tamen in pactum minimè eſt deducendum.

Quæres duodecimo. Quæ conditiones hodie renuntiationibus apponi ſolita? *ꝛ. Sequentes. 1mo.* Ut beneficium conferatur alicui deſignato, & dicitur reſignatio in favorem. *2do.* Ut reſignatarius viciffim ipſi ſuum promittat beneficium, & vocatur permutatio. *3tio.* Ut reſignanti reſerventur omnes, vel aliqui fructus beneficii, & appellatur renuntiatione ſub penſione. *4to.* Ut ad beneficium regredi, hoc eſt: ſi reſignatarius præmoriatur, beneficium reſignatum recuperare poſſit, vel ingredi, hoc eſt: ut abſolutis v. g. ſtudiis propriâ autoritate illud recipere poſſit, & dicitur reſignatio cum reſreſſu & acceſſu.

